

Posudek na rigorózní práci Michala Gruse „Existenciální motivy v díle Jana Čepa“

Rigorózní práce kolegy Michala Gruse „Existenciální motivy v díle Jana Čepa“ je myšlenkově bohatou reflexí nad tématem, vyjádřeným v nadpisu. Představuje deskripci existenciálních aspektualit povídek a úvah Jana Čepa v citlivé návaznosti na filosofii Heideggerovu, Kierkegaardovu, Sartrovu, Buberovu a dalších. Scelujícím vodítkem této zdařilé snahy je protagonista František z povídky „Do města.“ Rozcestí, na němž se František musí rozhodnout kam vlastně půjde, je pro autora této práce oním bifurkačním bodem, do něhož se dostává člověk na své existenciální cestě, jež je autentickým životem. Nemůžeme se vyvázat z odpovědnosti za svá rozhodnutí, která jsou činěna vždy bez dostatečného zmapování situace, protože být „in situ“ znamená vždy být v něčem, co je bytostně neuzavřeno, co vždy připouští ohrožení a možný otrěs. Kolega Grus tento moment velmi trefně připodobňuje prvnímu a druhému pohybu Jana Patočky, tj. vztahuje jej k zakotvení a k druhému životnímu pohybu „práci a boji.“

Akcentací Hegelova pojetí obecna v protikladu ke Kierkegaardově pojetí singularity lidské víry jakožto nejvlastnějšího jádra subjektivity se kolega Grus staví na pozici „existovat tu a tady.“ Přijímá situovanost časovou, která hraje nejdůležitější výměr pro existenci v pojetí M. Heideggera. Opakuje známou dichotomii esence a existence. Zde je škoda, že si autor nevšiml hlouběji Heideggerova fenoménu „ek-sistence“ či „ex-sistence“, tj. vyvstávání do časových singularit na pozadí Dasein. Toto prohloubení by práci dodalo hloubky. Dobře zde rozlišuje významy německých slov „existenziell“ a „existenziall“, což na druhé straně dokazuje, že se autor pohybuje na komplikované půdě heideggerovských fenoménu poměrně dobře. Fylogenezi existence rozumí kolega Grus především výklad fenoménu existence v dějinách myšlení, vzpomíná zde na Masaryka, Guardinního a Berd'jajeva, nechává se vést rezonancemi Shaspearových dramát, přičemž všemi úvahami „prochází František“ jako ten, jenž prožívá bídu své existence naprosto čistě a bezelstně.

Autor velmi dobře pochopil, že problém existence vyrůstá z novověkého subjektivismu, jenž byl založen samotným Cartesiem. Ontogeneze existence znamená pro autora především pochopení tohoto jevu uprostřed společnosti, tj. nikoli v diachronicitě, ale v synchronicitě. Zde používá především konceptu tří patočkovských pohybů, aby se pokusil vyjádřit to, že problém Františkovy nerozhodnosti a Františkovy situace je v podstatě problémem samotného Jana Čepa. V Metafoře dětství se do textu vsouvá problém hříchu, jenž není činem, ale je poznáním. Tato část práce je jakýmsi nádechem, po němž chybí výdech. Autor se obrací k problematice odcizení Bohu a další část je pod vlivem Kierkegaarda, odvíjí se v polemice víra kontra etika. Abraham a jeho rozhodnutí obětovat Izáka je paradoxem, je vrcholem existence, kam nedosáhne rozum zakládající etično. A ve stylu paradoxního založení lidské existence dochází autor k požadavku odpovědnosti za život. To jej vede k úvahám nad smyslem mravnosti a morálky. „František“ jako spojující element zde symbolizuje neutěšenost lidské existence, kterou chápe autor této práce jako neúprosnou metaforu moderního člověka. Osamělost moderního člověka vyvstává z existenciálního horizontu, jenž ale není horizontem heideggerovským, ale buberovským. Já a Ty, Já a Ono – to jsou pevné body v horizontu, jenž nechává vyvstat autentické existenci osamělého člověka. Další kapitoly precizují tento horizont ve smyslu kolektivismu „My – Oni“, ve vztahu k odpovědnosti, tj. v poukazu k rozdílu mezi legalitou a legitimitou. Následuje popis Čepova života prostřednictvím ústředních existenciálních motivů jeho díla v době komunismu. Autor

také akcentuje hru jako prostředek transcending lidskou mysl do horizontu, jenž dává existenci smysl.

Závěrem mohu dodat, práce je seriózním základem pro zahájení rigorózního řízení.
Z hlediska formálního, až na drobné překlepy, je práce zcela v pořádku.

V Praze dne 29.5. 2006

doc. PhDr. Anna Hogenová, CSC.

